

Biuletenio tematika ir tema

Energetika, energijos politika ir ekonomika

Biuletenio laidos antraštė, probleminis klausimas Taivano reikšmė pasauliui ir Lietuvai

Esminiai žodžiai

Taivanas, Kinija, Lietuva, geopolitika, tarptautiniai santykiai, ekonominis bendradarbiavimas, Taivaniečių atstovybė, užsienio politika

Serija ir registracijos numeris

V-2026-4 ir V-2026-5

Leidimo data

2026-07-02

Leidimo vieta

Vilnius

Žanras

Analitinė apžvalga Kita

Šaltiniai: kategorijos

- Teisės aktai Politinė komunikacija
 Analitinių centrų kūriniai / leidiniai
 Žiniasklaidos turinys Socialinių tinklų turinys
 Statistiniai duomenys Mokslo darbai
 Metainformaciniai produktai
 Išviešinti slapti / privatūs duomenys

Šaltiniai: nuo - iki

2021 03 02 -
2026 06 22

Šaltiniai: kalbos

- Lietuvių k. Lenkų k.
 Anglų k. Kitos ES kalbos
 Rusų k. Kitos

Citavimui (APA stiliumi)

Nacionalinė biblioteka, Informacijos analitikos skyrius (2026). *Taivano reikšmė pasauliui ir Lietuvai* (V-2026-4 ir V-2026-5). Vilnius.

Kontaktiniai duomenys

Informacijos analitikos skyrius; analitika@lnb.lt. Nacionalinė biblioteka, Gedimino pr. 51, 01109 Vilnius.

Turinio apžvalga

Šioje apžvalgoje aptariama:

- Taivano politinė padėtis ir santykiai su Kinija;
- Taivano ekonominė ir technologinė reikšmė pasaulyje;
- Lietuvos ir Taivano santykių raida bei ekonominis bendradarbiavimas;
- Lietuvos sprendimų Taivano klausimu vertinimas mūsų šalies ir užsienio žiniasklaidoje.

1. Įžanga

Taivanas, oficialiai dar vadinamas Kinijos Respublika – viena svarbiausių Rytų Azijos šalių, kurios dabartinė situacija yra gana sudėtinga. Taivanas veikia kaip savarankiška demokratinė valstybė, turinti savo valdžios institucijas, kariuomenę ir išvystytą ekonomiką. Vis dėlto Kinijos Liaudies Respublika (KLR) jį laiko savo teritorijos dalimi ir siekia suvienyti su žemynine Kinija. Dėl to Taivano statusas išlieka nuolatinės politinės įtampos šaltinis.

Taivanas tarptautinėje erdvėje žinomas ne tik dėl savo politinės padėties, bet ir stiprios ekonomikos. Ši šalis yra tarp svarbiausių pasaulio aukštųjų technologijų ir puslaidininkių gamintojų. Joje pagaminti elektronikos komponentai naudojami telefonuose, kompiuteriuose, automobiliuose, dirbtinio intelekto

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

sistemose ir kitoje pažangioje įrangoje. Todėl Taivano ekonominis stabilumas yra svarbus pasaulinėms tiekimo grandinėms ir daugeliui pramonės sektorių.

Nepaisant politinių nesutarimų, Taivaną ir žemyninę Kiniją sieja glaudūs istoriniai, kultūriniai ir ekonominiai ryšiai. Abi pusės aktyviai prekiauja, bendradarbiauja technologijų srityje ir yra tarpusavyje priklausomos nuo žaliavų, komponentų bei gamybos pajėgumų. Tačiau pastebimi Taivano ekonominių santykių plėtojimo pokyčiai – šalia prekybos su Kinija vis daugiau dėmesio skiriama ir bendradarbiavimui su kitomis rinkomis.

Lietuvos ir Taivano santykiai nuo pat jų užmezgimo iki Taivaniečių atstovybės Vilniuje atidarymo 2021 m. nebuvo itin reikšmingi. Pastarasis žingsnis sulaukė griežtos Kinijos reakcijos ir pakurstė diplomatinę bei ekonominę nesantaiką su šia valstybe, tiesa, atvėrė naujų galimybių Lietuvos ir Taivano bendradarbiavimui technologijų, lazerių, biotechnologijų, finansų ir prekybos srityse.

Lietuvos sprendimas stiprinti ryšius su Taivanu sulaukė skirtingų vertinimų tiek šalies viduje, tiek užsienyje. Dalis komentatorių šią iniciatyvą laikė vertybine ir principinga užsienio politikos kryptimi, dalis kritikavo dėl nepakankamai pasvertų ekonominių ir diplomatinių pasekmių. Lietuvos ir Taivano santykiai tapo ne tik dvišalio bendradarbiavimo, bet ir platesnių diskusijų apie mažų valstybių pasirinkimus tarptautinėje politikoje dalimi.

Šioje apžvalgoje dėl aiškumo ir paplitusios vartosenos aptariamoji šalis vadinama Taivanu. Oficialusis jos pavadinimas – Kinijos Respublika – nenaudojamas siekiant išvengti painiavos su Kinijos Liaudies Respublika. Šio termino vartojimas neišreiškia pozicijos dėl Taivano tarptautinio teisinio statuso ar jo pripažinimo klausimo.

2. Taivas ir Kinija

Vienoje didesnėje ir grupėje smulkesnių salų Rytų Azijoje, maždaug per 160 kilometrų nuo pietrytinės Kinijos pakrantės įsikūręs Taivas oficialiai vadinamas Kinijos Respublika, tačiau praktiškai yra savarankiška demokratinė valstybė. Ji laikoma svarbia Rytų Azijos regiono veikėja, ypač dėl pažangios aukštųjų technologijų pramonės ir į eksportą orientuotos ekonomikos.

Tarptautinė Taivano situacija yra unikali ir sudėtinga. KLR, valdoma Kinijos komunistų partijos, teigia, kad egzistuoja tik viena Kinija, o Taivas yra jos dalis, todėl siekia galutinio Taivano susijungimo su žemynine Kinija. **Kinai Taivaną laiko atsiskyrusia provincija ir žada galiausiai „suvienyti“ Taivaną su žemynine Kinija** – pageidautina taikiomis priemonėmis, bet prirėkus esą gali būti panaudota ir jėga.¹

¹ China and Taiwan: A really simple guide. (2024 m. sausio 8 d.). Prieiga per internetą: <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-59900139>

Istoriškai Taivasas su Kinija siejamas nuo XVII amžiaus, kai sala pateko į Čingų imperijos kontrolę.

Kinams pralaimėjus karą su japonais, Taivasas 1895 m. tapo Japonijos kolonija. 1945 m., Japonijai pralaimėjus Antrąjį pasaulinį karą, jis buvo perduotas Kinijai. 1949 m. pilietinį karą šioje šalyje laimėjus Mao Zedongo vadovaujamiems komunistams, Chiango Kai-sheko nacionalistų vyriausybė ir partija *Kuomintang* pasitraukė į Taivaną, kur valdė kelis dešimtmečius, o šalį pavadino Kinijos Respublika – tokį pavadinimą Taivasas išlaikė iki šiol. Remdamasi šiais praeities argumentais Kinijos komunistų partija tvirtina, kad Taivasas priklauso Kinijai. Tačiau Taivano gyventojai istoriją interpretuoja kitaip – jų teigimu, sala nebuvo nei po 1911 m. revoliucijos susikūrusios šiuolaikinės Kinijos valstybės, nei 1949 m. Zedongo įkurtos KLR dalis.²

Tačiau **veikia kaip *de facto* savarankiška demokratinė valstybė**, turinti savo prezidentą, parlamentą, kariuomenę ir kitas institucijas, rengianti rinkimus, bet jo **tarptautinis statusas yra komplikuoatas, nes Kinija laiko Taivaną savo teritorija ir spaudžia kitas valstybes nepripažinti jo kaip nepriklausomos valstybės**. Dalis taivaniečių palaiko dabartinę padėtį, kai sala nėra valdoma KLR, bet ir oficialiai neskelbiama visiška nepriklausomybė, kad nebūtų paaštrintas konfliktas su Kinija.^{3,4}

Dėl sudėtingos geopolitinės situacijos Taivasas nėra Jungtinių Tautų narys, o dauguma pasaulio valstybių oficialiai nepripažįsta jo kaip nepriklausomos valstybės. Vis dėlto nemažai šalių, įskaitant Jungtines Amerikos Valstijas (JAV) ir Europos Sąjungos nares, palaiko su Taivanu glaudžius neoficialius ekonominius, kultūrinius ir politinius ryšius. Tarptautinėse organizacijose ir sporto renginiuose Taivasas dažnai dalyvauja kompromisiniu – Kinijos Taipėjaus – pavadinimu.⁵

Siekdama suvienyti Taivaną su žemynine Kinija, šios Vyriausybė nuolat didina politinį, ekonominį, informacinį ir karinį spaudimą salai. Pastaraisiais metais kinai vis dažniau taiko vadinamąją „pilkosios zonos“ prievartą – veiksmus, kurie neperžengia atviro karo ribos, tačiau kelia įtampą ir silpnina Taivano saugumą. Pavyzdžiui, Kinija blokavo oficialius komunikacijos kanalus su minėta valstybe, ribojo jos turizmą, spaudė tarptautines įmones Taivaną vadinti Kinijos provincija ir vykdė kibernetines atakas prieš jo valdžios institucijas. Spaudimas daromas ir valstybėms, palaikančioms ryšius su Taivanu.⁶ To pavyzdžiu tapo ir Lietuva, kai po Taivaniečių atstovybės atidarymo Vilniuje Kinija apribojo prekybinius ryšius su mūsų šalimi.

Pastebima, kad Kinija ekonominį ir informacinį spaudimą padidina Taivanui strategiškai reikšmingais momentais, pavyzdžiui, vykstant rinkimams. Pvz., prieš pastaruosius prezidento rinkimus KLR įvedė boikotus ar embargus svarbioms Taivano prekėms, tokioms kaip ananasai, taip siūsdama rinkėjams žinutę, kad balsavimas už Pekinui nepalankius kandidatus gali turėti ekonominių pasekmių. Be to, Kinija socialiniuose tinkluose skleidžia dezinformaciją, memus ir klaidinančias žinutes, skatinančias taivaniečių nepasitikėjimą valdžios institucijomis, išnaudoja visuomenėje egzistuojančias problemas, tokias kaip

² Ten pat.

³ Curtis, J.; King, W. and Ward, M. (2023 m. rugpjūčio 14 d.). Taiwan: Relations with China. Prieiga per internetą: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-9844/>

⁴ Curtis, J.; Walker, N. (2024 m. lapkričio 26 d.). International status of Taiwan. Prieiga per internetą: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cdp-2024-0158/>

⁵ What is Chinese Taipei? – Taiwan's International Name Explained. (2024 m. rugpjūčio 8 d.). Prieiga per internetą: <https://biglittleisland.com/what-is-chinese-taipei/>

⁶ Taiwan Explained: Why China Claims It, and Why the U.S. Is Involved. (2026 m. kovo 13 d.). Prieiga per internetą: <https://www.cfr.org/backgrounders/china-taiwan-relations-tension-us-policy-trump>

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

pajamų nelygybė, didina socialinę bei politinę įtampą.⁷ Tokios priemonės rodo, kad kinai siekia izoliuoti Taivaną tarptautinėje erdvėje ir įtikinti šios šalies visuomenę, kad susivienijimas su žemynine Kinija yra neišvengiamas.⁸

Spaudimo priemonių arsenale - ir vis intensyvesnis karinis bauginimas. Po Taivano prezidento Lai Ching-te kalbos 2024 m. kinai netoli Taivano sąsiaurio surengė didelio masto karines pratybas, kurias įvardijo kaip įspėjimą Taivano nepriklausomybės šalininkams. Kinijos kariuomenė sparčiai modernizuojama, o pasirengimas galimam konfliktui dėl Taivano laikomas vienu svarbiausių Pekino prioritetų. Nors ekspertai nesutaria, ar (ir kada) Kinija galėtų bandyti įsiveržti į Taivaną, pats Pekinas neatmeta, kad siekiant susivienijimo gali būti panaudota jėga. Savo ruožtu Taivas taip pat didina gynybos išlaidas, tačiau jo kariniai pajėgumai vis dar gerokai menkesni nei kaimynės, todėl salos saugumas priklauso ir nuo paramos iš išorės, ypač iš Jungtinių Valstijų. Kitaip tariant, Kinijos spaudimas Taivanui yra ilgalaikė strategija, apimanti ne tik diplomatinis ir ekonominius svertus, bet ir karinį grasinimą.⁹

Nepaisant politinių skirtumų ir ilgalaikių nesutarimų dėl Taivano statuso, abi šalys yra susijusios labiau, nei gali pasirodyti iš pirmo žvilgsnio. Jas jungia bendras istorinis bei kultūrinis paveldas, etninė kilmė, kalbinės tradicijos ir šeiminiai ryšiai. Nemaža dalis Taivano gyventojų yra kilę iš žemyninės Kinijos ir iki šiol palaiko ryšius su joje gyvenančiais artimaisiais. Nors Taivano istorinę raidą paveikė Japonijos kolonijinis laikotarpis, o jo politinė sistema ilgainiui tapo demokratinė, **abi visuomenės vienija kultūra, tradicijos, papročiai ir panaši socialinė aplinka.** Socialinius saitus taip pat stiprina gyventojų judėjimas, studijos ir verslas, nes taivaniečiai gali mokytis žemyninėje Kinijoje, o daugelis Taivano įmonių veikia abiejose teritorijose.¹⁰

Kinijos ir Taivano ekonomikos taip pat glaudžiai susijusios. **Jas sieja ne tik intensyvi prekyba, bet ir investicijos bei bendros technologijų tiekimo grandinės.** 2021 m. žemyninei Kinijai teko 28,21 proc. visos Taivano eksporto vertės, o iš jos buvo importuota 21,62 proc. visų į Taivaną įvežtų prekių. Šie ryšiai stiprėjo su laiku - 2016-2021 m. Taivano eksportas į Kiniją padidėjo 70,76 proc., o importas iš jos 2017-2021 m. laikotarpiu išaugo 64,82 proc. 2004 m. didžioji kaimynė tapo pagrindine Taivano eksporto rinka, aplenkusia Honkongą, ir šią poziciją išlaikė beveik du dešimtmečius.¹¹

Didžiausią reikšmę tarpusavio prekyboje turi puslaidininkių ir mikroelektronikos technologijos. 2021 m. lustai (arba integriniai grandynai) sudarė 62 proc. Taivano eksporto į Kiniją. Pastarosios šalies muitinės duomenimis, jų vertė siekė 155 mlrd. JAV dolerių. Vien per pirmąjį 2022 m. pusmetį Kinija iš Taivano importavo lustų už 79 mlrd. JAV dolerių. Taivas taip pat perka kinų lustus - 2021 m. jų importo

⁷ Understanding the relationship between mainland China and Taiwan. (2025 m. rugsėjo 9 d.). Prieiga per internetą: <https://www.hks.harvard.edu/faculty-research/policy-topics/international-relations-security/understanding-relationship-between>

⁸ Žr. 6 šaltinį.

⁹ Ten pat.

¹⁰ Žr. 7 šaltinį.

¹¹ Ziwen, Z. (2022 m. rugpjūčio 7 d.). China-Taiwan trade, and everything you need to know. Prieiga per internetą: <https://www.scmp.com/economy/china-economy/article/3187890/china-taiwan-trade-and-everything-you-need-know>

vertė viršijo 20 mlrd. JAV dolerių ir sudarė 28,58 proc. viso importo iš žemyninės Kinijos. Kitaip tariant, Kinija Taivanui tiekia žaliavas ir pigesnius elektronikos komponentus, o Taivasas į Kiniją eksportuoja pažangesnius technologinius gaminius. **Svarbią prekybos dalį sudarė ir taivaniečių įrenginiai, prietaisai, plastiko ir gumos gaminiai bei chemijos produktai.**¹²

Anksčiau svarbi abiejų pusių ekonominės priklausomybės dalis buvo ir investicijos. Taipėjus skaičiuoja, kad nuo 1991-ųjų iki 2021-ųjų metų gegužės pabaigos į 44 577 Kinijos projektus investavo apie 194 mlrd. JAV dolerių.¹³ Tačiau pastaraisiais metais stebimas investicijų mažėjimas. Tam įtakos gali turėti politinė įtampa ir neaiški šių šalių santykių perspektyva. 2021 m. Taivano investicijos Kinijoje siekė 5,86 mlrd. JAV dolerių – maždaug 60 proc. mažiau nei 2010 m. Tuo pat metu Kinijos investicijos Taivane sudarė tik 116,24 mln. JAV dolerių ir taip pat buvo 66,73 proc. mažesnės palyginti su investicijų piku 2013 m. Abi pusės daugiausia investuoja į panašias sritis – elektronikos ir lustų gamybą, didmeninę ir mažmeninę prekybą, bankininkystę, finansų ir draudimo sektorių.¹⁴

Manoma, kad investicijų mažėjimas gali būti platesnio Taivano ekonominių ryšių persiorientavimo dalis – sala palaipsniui mažina priklausomybę nuo žemyninės Kinijos ir stiprina ryšius su Jungtinėmis Valstijomis. Dar neseniai Kinija ir Honkongas kartu sudarė itin reikšmingą Taivano eksporto rinkos dalį, 2020 m. joms teko net 44 proc. viso salos eksporto. Tačiau ši dalis palaipsniui mažėjo ir 2025 m. siekė jau tik 27 proc. Tais pačiais metais **JAV aplenkė Kiniją ir Honkongą bei tapo didžiausia Taivano eksporto rinka, kuriai teko apie 31 proc. viso šios šalies eksporto.** Šį poslinkį paskatino didėjanti JAV įmonių paklausa puslaidininkiams, dirbtinio intelekto sistemoms ir kitiems informacinių technologijų produktams, taip pat aukštesni Jungtinių Valstijų tarifai Kinijoje pagamintoms prekėms ir griežtesnės eksporto kontrolės priemonės. Dėl šių veiksnių dalis Taivano bendrovių gamybos ir tiekimo grandinių buvo perkelta iš žemyninės Kinijos į kitas šalis, ypač Jungtines Valstijas. Vis dėlto tai nereiškia, kad ekonominiai ryšiai abipus Taivano sąsiaurio visiškai silpsta. Kinai ir toliau yra priklausomi nuo Taivane gaminamų elektronikos komponentų, ypač senesnės kartos puslaidininkių, o Taivano įmonės tebenaudoja Kinijos žaliavas ir pigesnius komponentus.¹⁵

Kalbant apie Taivano vaidmenį pasaulinėje rinkoje – tai nedidelė, apie 23 milijonus gyventojų turinti, tačiau ekonomiškai ir technologiškai itin reikšminga šalis. Jos bendrasis vidaus produktas siekia beveik 760 mlrd. JAV dolerių, todėl Taivasas yra arti 20 didžiausių pasaulio ekonomikų.¹⁶ **Taivano ekonomika yra itin priklausoma nuo eksporto,** kuris per pastaruosius keturis dešimtmečius buvo vienas pagrindinių šalies ūkio augimo veiksnių. Didžiausią eksporto dalį sudaro aukštųjų technologijų produkcija – **2023 m. elektronikos komponentai sudarė 41,3 proc. viso eksporto, o informacijos,**

¹² Ten pat.

¹³ Kohlmann, T. (2022 m. rugpjūčio 8 d.). How much does Taiwan depend on China? Prieiga per internetą: <https://www.dw.com/en/how-much-does-taiwan-depend-on-china/a-62725691>

¹⁴ Žr. 11 šaltinį.

¹⁵ Chiang, M. H. (2026 m. vasario 21 d.). Taiwan rides the AI wave to rapid economic growth. Prieiga per internetą: <https://eastasiaforum.org/2026/02/21/taiwan-rides-the-ai-wave-to-rapid-economic-growth/>

¹⁶ Harcourt, T. (2025 m. balandžio 29 d.). The airport economist: what's happening in Taiwan's economy? Prieiga per internetą: <https://www.economicsobservatory.com/the-airport-economist-whats-happening-in-taiwans-economy>

ryšių, garso ir vaizdo įranga – 19,3 proc. Ypač svarbi puslaidininkių pramonė, kurios eksportas 2023 m. siekė 166,62 mlrd. JAV dolerių.¹⁷ Teigiama, kad **šalies įmonės gamina apie 92 proc. pažangiausių pasaulio puslaidininkių**, naudojamų telefonuose, kompiuteriuose, automobiliuose, dirbtinio intelekto sistemose, karinėje technikoje ir kitur.¹⁸ Nors yra duomenų, kad elektroninių komponentų eksportas, palyginti su ankstesniais metais, sumenko 10,7 proc., ši pramonės šaka ir toliau išlieka Taivano eksporto ir visos ekonomikos pagrindas.¹⁹

2025 m. daugiausia Taivano prekių įsigijo Jungtinės Valstijos – už 198,3 mlrd. JAV dolerių, tai sudarė 31 proc. viso Taivano eksporto. Kinija importavo taivaniečių produkcijos už 100,1 mlrd. JAV dolerių (15,6 proc.), Honkongas – už 70,4 mlrd. JAV dolerių (11 proc.), Singapūras – už 40,4 mlrd. JAV dolerių (6,3 proc.), o Malaizija – už 37 mlrd. JAV dolerių (5,8 proc.).²⁰ Taivano finansų ministerijos duomenimis, 2023 m. šalies eksportas į Europą sudarė 9,8 proc.²¹

Taivanas importuoja daug pramonei reikalingų žaliavų ir įrangos. 2023 m. staklės ir elektros prietaisai sudarė 44,7 proc. viso importo, mineraliniai produktai – 17,6 proc., cheminės medžiagos – 8,1 proc.²² Tokia prekybos struktūra rodo, kad šalis įsiveža išteklių ir gamybos priemonių, juos panaudoja aukštos pridėtinės vertės produkcijai gaminti, o gatavus technologinius produktus eksportuoja į užsienio rinkas.

Be to, šalis vis daugiau investuoja į atsinaujinančiąją energetiką, ypač vėjo, saulės energijos gamybą ir žaliąjį vandenilį. Kadangi šalis neturi daug energetinių išteklių, švarios energijos plėtra jai svarbi siekiant mažinti priklausomybę nuo importinio kuro ir užsitikrinti energetinį saugumą. Taivano technologinės žinios ir bendradarbiavimas su tokiomis valstybėmis kaip Australija sudaro galimybes kurti naujas žaliąsias technologijas, stiprinti energetikos sektorių ir prisidėti prie pasaulinės kovos su klimato kaita.²³

Apibendrinant galima teigti, kad Taivano geopolitinę padėtį lemia istorinės aplinkybės, politiniai interesai ir ekonominė šios šalies ir Kinijos tarpusavio priklausomybė. Nors santykiams su žemynine Kinija būdinga nuolatinė įtampa dėl salos statuso, glaudūs ekonominiai, technologiniai ir kultūriniai ryšiai išlieka. Aukštas ekonominio ir technologinio išsivystymo lygis bei svarbus vaidmuo pasaulinėse tiekimo grandinėse leidžia Taivaną vertinti kaip reikšmingą regiono veikėją. Vis dėlto dėl įtemptų santykių su Kinija jo padėtis išlieka sudėtinga, o pastangos įvairinti prekybos ir investicijų kryptis gali būti siejamos su siekiu susimąžinti ekonomines bei politines rizikas.

¹⁷ Lloyds. (2026 m. gegužės mėn.). Foreign trade figures of Taiwan, China. Prieiga per internetą: <https://www.lloydsbanktrade.com/en/market-potential/taiwan/trade-profile>

¹⁸ Žr. 16 šaltinį.

¹⁹ Žr. 17 šaltinį.

²⁰ Workman, D. (2026). World's Top Exports. Prieiga per internetą: <https://www.worldstopexports.com/taiwans-top-import-partners/>

²¹ Žr. 17 šaltinį.

²² Ten pat.

²³ Žr. 16 šaltinį.

3. Taivanas ir Lietuva

Lietuvos ir Taivano santykiai ilgą laiką buvo gana riboti ir daugiausia palaikomi neoficialiu formatu. Jų plėtrą stabdė menkas abiejų rinkų pažinimas, nuolatinių atstovybių ir verslo kontaktų trūkumas, todėl bendradarbiavimas daugiausia apsiribojo pavieniais delegacijų vizitais bei nedidelės apimties prekyba. Vis dėlto ilgainiui ekonominiai ir instituciniai ryšiai stiprėjo, o besikeičiantys Lietuvos užsienio politikos prioritetai sudarė sąlygas aktyvesniam bendradarbiavimui.

Ankstyvieji abiejų valstybių ekonominiai santykiai pradėjo formuotis XX a. dešimtojo dešimtmečio pradžioje, Lietuvai atkūrus nepriklausomybę ir pradėjus aktyviau ieškoti naujų tarptautinės prekybos partnerių. Šių **ryšių startas buvo gana vangus – šalis menkai pažinojo viena kitos rinkas, trūko nuolatinių atstovybių, verslo kontaktų ir praktinės informacijos apie investavimo galimybes**. Nors vyko pirmieji verslo delegacijų vizitai, dvišalė prekyba ilgą laiką sudarė tik nedidelę Lietuvos ir Taivano užsienio prekybos dalį, o investicijos išliko labai ribotos.²⁴

Ryškesnis postūmis įvyko 1997 m., kai buvo pradėtos kryptingesnės pastangos stiprinti Lietuvos ir Taivano ekonominius bei kultūrinius ryšius. Tais metais įkurta Lietuvos ir Taivano ekonominio ir kultūrinio bendradarbiavimo asociacija, Lietuvoje apsilankė Taivano užsienio reikalų viceministras Chenas Chien-jenas, o vėliau atvyko ir gausi Taivano verslo bei politikos atstovų delegacija. Atsakovą vizitą į Taivaną surengė Lietuvos delegacija, vadovaujama tuometės Europos reikalų ministrės Laimos Andrikiienės. Šių vizitų metu buvo aiškiai įvardytos pagrindinės glaudesnio bendradarbiavimo kliūtys – nepakankamos žinios apie partnerę šalį, reti oficialūs ir verslo susitikimai, atstovybių nebuvimas bei biurokratiniai sunkumai.²⁵

Nors šios iniciatyvos iš pradžių nesukūrė nuoseklaus ilgalaikio bendradarbiavimo, po daugiau nei dviejų dešimtmečių Lietuvos santykiai su Taivanu vėl tapo svarbia užsienio politikos kryptimi. Vėlesnį Lietuvos ir Taivano santykių plėtojimą paskatino augančios abejonės dėl Kinijos „17+1“ bendradarbiavimo formato naudos Lietuvai ir jo atitikties šalies užsienio politikos interesams. Buvo teigiama, kad Kinija mūsų valstybei „beveik jokios naudos“ neatnešė, be to, kelia susirūpinimą dėl siekio perimti strateginę infrastruktūrą įvairiose šalyse, kartu ir Lietuvoje. Todėl nuspręsta daugiau dėmesio skirti bendradarbiavimui su demokratinėmis to regiono šalimis ir stiprinti ryšius su Taivanu, atidarant ten ekonominę atstovybę.²⁶

Esminiu lūžiu Lietuvos ir Taivano santykių raidoje tapo 2021 m. lapkričio 18 d. Taivaniečių atstovybės Lietuvoje atidarymas Vilniuje. Nors institucijai nebuvo suteiktas diplomatinis statusas, buvo numatyta, kad ji tvarkys ir konsulinius klausimus. Šis įvykis vadintas svarbiu žingsniu skatinant dvišalius

²⁴ Lietuva Taiwan. (n. d.). Prekyba ir investicijos. Prieiga per internetą: <https://taiwan.lt/lt/prekyba-ir-investicijos/>

²⁵ Ten pat.

²⁶ Lithuania mulls leaving China's 17+1 forum, expanding links with Taiwan. (2021 m. kovo 2 d.). Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/en/news-in-english/19/1356107/lithuania-mulls-leaving-china-s-17plus1-forum-expanding-links-with-taiwan?srsltid=AfmBOoq70sq4T-wBsCy8-0tYjnGmLJD7wNY-xveZ0Kf4qOCxaEIO1N0I>

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

santykius, nes iki tol labiau neformaliai ir daugiausia ekonominiu bendradarbiavimu grįstam ryšiu suteikė aiškesnę institucinę bei politinę formą. Santykiai plėtoti ir konkrečiais ekonominės partnerystės žingsniais. Taivanas ir Lietuva išskyrė didelį bendradarbiavimo potencialą įvairiose pramonės šakose – puslaidininkių, lazerių, finansinių technologijų ir kitose aukštos pridėtinės vertės srityse. Taip pat dar prieš atstovybės atidarymą, spalio pabaigoje, Lietuvoje lankėsi Taivano delegacija, kurios tikslas buvo skatinti ekonominius, prekybinius ir investicinius ryšius. Vizito metu abi pusės pasirašė šešis susitarimo memorandumus, įtvirtinusius glaudesnio bendradarbiavimo viziją ir ateities planus.^{27, 28}

Taivaniečių atstovybės atidarymas įžiebė Lietuvos ginčą su Kinija. Sprendimas leisti atidaryti atstovybę, kurios oficialiame pavadinime vartojamas žodis, turintis aiškių sąsajų su Taivanu, įsiutino kinus. Pekinas tokio pavadinimo suteikimą interpretavo kaip „siaubingą veiksma“, kuriuo esą „grubiai kišamasi“ į jo vidaus reikalus ir pažeidžiama „vienos Kinijos“ politika. KLR tai suprato kaip žingsnį link Taivano tarptautinio pripažinimo, todėl į jį reagavo itin griežtai.²⁹ Pirmiausia buvo apribotas diplomatinis atstovavimas. Šalių diplomatiniai santykiai buvo sumažinti nuo ambasadorių iki laikinųjų reikalų patikėtinių lygio.³⁰ Kinija taip pat pritaikė Lietuvai ekonominio spaudimo priemones blokuodama prekybą, sustabdė krovinius traukinius į mūsų šalį, nutraukė ar apsunokino maisto produktų eksporto leidimų išdavimą, sumažino Lietuvos įmonėms kredito limitus, padidino kainas ir išbraukė Lietuvą iš muitinės sistemų, o vėliau ėmė neįsileisti ne tik lietuviškų prekių, bet ir kitų šalių produkcijos, kurioje buvo Lietuvoje pagamintų komponentų.³¹ Šis ginčas persikėlė ir į tarptautinį lygmenį – ES kreipėsi į Pasaulio prekybos organizaciją, kaltindama Kiniją diskriminaciniais importo apribojimais Lietuvai. Baimintasi, kad KLR veiksmai paveiks ne tik Lietuvą, bet ir visą Bendrijos rinką.³²

Sprendimas atidaryti Taivaniečių atstovybę sulaukė skirtingų Lietuvos politikų ir ekspertų vertinimų. Viešojoje erdvėje išryškėjo dvi pagrindinės pozicijos – **vieni sprendimą laikė teisėtu ir vertybiniu Lietuvos užsienio politikos žingsniu, kiti – nepakankamai suderintu ir rizikingu. Prezidentas Gitanas Nausėda** teigė, kad klaida buvo ne pati Taivaniečių atstovybės Lietuvoje atidarymo idėja, o jos pavadinimas. Pasak šalies vadovo, su juo nesuderintas pavadinimas tapo veiksmu, smarkiai pakeitusiu Lietuvos ir Kinijos santykius. Jis taip pat teigė, kad Lietuva dabar turi aktyviai veikti ES lygiu, nes Kinijos spaudimą vertina kaip ataką prieš vieną iš Bendrijos valstybių.³³ Tuometinė **premjerė Ingrida Šimonytė**

²⁷ Taivaniečių atstovybė Lietuvoje pradeda darbą. (2021 m. spalio 18 d.). Prieiga per internetą: <https://www.vz.lt/verslo-aplinka/2021/11/18/taivanieciu-atstovybe-lietuvoje-pradeda-darba>

²⁸ Ministry of Foreign Affairs. (2021 m. lapkričio 18 d.). The Taiwanese Representative Office in Lithuania commences operation, exchanges and cooperation between Taiwan and Lithuania chartering a new and promising course. Prieiga per internetą: https://en.mofa.gov.tw/News_Content.aspx?n=1328&s=96821

²⁹ Taivaniečių atstovybė vienas duris atveria, kitas – uždaro: verslo kelias į Taivaną palengvės, bet viskas prasideda nuo nulio. (2021 m. lapkričio 20 d.). Prieiga per internetą: <https://www.lrytas.lt/verslas/rinkos-pulsas/2021/11/20/news/taivanieciu-atstovybe-vienas-duris-atveria-kitas-uzdaro-verslo-kelias-i-taivana-palengves-bet-viskas-prasideda-nuo-nulio-21462520>

³⁰ Jakučionis, S. (2021 m. lapkričio 21 d.). Kilus ginčams dėl Taivano, Kinija apribojo diplomatinį atstovavimą su Lietuva. Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/1547061/kilus-gincams-del-taivano-kinija-apribojo-diplomatini-atstovavima-su-lietuva?srsId=AfmBOorTSnYgmZOd7yblGdh6AflqphU9enpd-NlzBk0JZEizlc3LmEU6>

³¹ Deveikis, J. (2022 m. sausio 5 d.). Taivanas tiesia pagalbos ranką: Lietuvoje žada investuoti 200 mln. JAV dolerių, perims Kinijos nepriimtus krovinius. Prieiga per internetą: https://www.lrt.lt/naujienos/verslas/4/1581373/taivanas-tiesia-pagalbos-ranka-lietuvoje-zada-investuoti-200-mln-jav-doleriu-perims-kinijos-nepriimtus-krovinius?srsId=AfmBOooHi2U3kS3c1l04eHsgHGjc_gxrBbv_sYLMN15AG_ddEvzBmJX1

³² EU takes China to WTO over Lithuania trade dispute. (2022 m. gruodžio 7 d.). Prieiga per internetą: <https://apnews.com/article/taiwan-technology-china-beijing-business-21547a18bcf4222b040a1180c0655e95>

³³ G. Nausėda: Taivano atstovybės pavadinimas buvo klaida. (2022 m. sausio 4 d.). Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/prezidentas-ne-taivanieciu-atstovybes-atidarymas-buvo-klaida-o-pavadinimas-56-1622886>

2021 metų lapkritį gynė Lietuvos sprendimą, pabrėždama, kad Taivaniečių atstovybė nėra diplomatinė atstovybė, o jos tikslas – stiprinti ekonominius, kultūrinius ir mokslinius ryšius. Politikės teigimu, Lietuva šiuo sprendimu nepakeitė „vienos Kinijos“ politikos.³⁴ **Buvęs užsienio reikalų ministras Gabrielius Landsbergis** patikino, kad Lietuva Taivaniečių atstovybės oficialaus pavadinimo keitimo nesvarsto ir neplanuoja to daryti. Jis taip pat paaiškino, kad galimi neoficialūs atstovybės pavadinimai, pvz., mandarinų kalba, nėra Lietuvos sprendimas ir priklauso nuo pačių taivaniečių pasirinkimo.³⁵

Kadenciją baigęs prezidentas Valdas Adamkus šiuo klausimu išsakė aiškiai ir gana aštrią kritiką. Jo teigimu, šis žingsnis nebuvo pakankamai išdiskutuotas ir suderintas su svarbiausiomis valstybės institucijomis, todėl sukėlė didelių nuostolių Lietuvos santykiuose su Kinija. Adamkus pabrėžė, kad tokio masto užsienio politikos sprendimai turėtų būti priimami atsargiai, įvertinus galimas pasekmes ir pasitarus su Seimu, Vyriausybe bei prezidentu. Jis taip pat pabrėžė, kad iniciatyvos dėl Taivano pirmiausia turėtų imtis didžiosios pasaulio valstybės, turinčios daugiau įtakos tarptautinėje politikoje, o ne Lietuva rodyti pavyzdį pasauliui.³⁶

Politologas Kęstutis Girnius komentavo, kad Lietuvos sprendimas leisti atstovybei Vilniuje vadintis Taivaniečių, o ne Taipėjaus, buvo strateginė užsienio politikos klaida. Jo nuomone, Lietuva peržengė svarbią Kinijos „raudonąją liniją“, nes Pekinas bet kokius veiksmus, primenančius Taivano valstybingumo pripažinimą, vertina itin jautriai. Girnius kritikavo Lietuvos diplomatijos vadovus dėl naivumo ir negebėjimo numatyti KLR reakcijos, taip pat pabrėžė, kad sprendimas galėjo būti priimtas per siaurame rate, nepakankamai tariantis su partneriais – tokia politika gali turėti ilgalaikių neigiamų pasekmių Lietuvos santykiams su Kinija.³⁷

Ekonomistas Aleksandras Izgorodinas svarstė, kad atstovybės atidarymas buvo svarbus žingsnis, galintis palengvinti Lietuvos verslo plėtrą Taivane, tačiau greitų rezultatų tikėtis neverta. Jo teigimu, Lietuvos ir Taivano ekonominis bendradarbiavimas prasideda beveik nuo nulio, nes 2020 m. Lietuvos eksportas į Taivaną tesiekė 19 mln. eurų. Iš esmės tai buvo tik vienkartinė prekybą ir specialių užsakymų eksportas, o visa prekybos apimtis su Taivanu sudarė apie 85 mln. eurų. Palyginimui, prekyba su Kinija tuo pačiu laikotarpiu buvo gerokai didesnė – apie 1,5 mlrd. eurų, o eksportas į Kiniją siekė beveik 316 mln. eurų. Todėl Izgorodinas ragino Lietuvą laikytis balanso – stiprinti santykius su Taivanu, bet neignoruoti ir Kinijos, kuri mūsų šaliai išlieka svarbi prekybos partnerė – septinta pagal importą ir dvidešimta pagal eksportą. Vis dėlto ekonomistas nemanė, kad galimos Kinijos sankcijos būtų itin skaudžios.³⁸

³⁴ Šimonytė apie galimą Kinijos reakciją: galima susigalvoti didesnę baubą, negu yra. (2021 m. lapkričio 23 d.). Prieiga per internetą: <https://www.tv3.lt/naujiena/lietuva/simonyte-apie-galima-kinijos-reakcija-galima-susigalvoti-didesni-bauba-negu-yra-n1125521>

³⁵ G. Landsbergis: jokių pokyčių dėl Taivaniečių atstovybės pavadinimo neplanuojama. (2022 m. sausio 26 d.). Prieiga per internetą: <https://www.vz.lt/verslo-aplinka/2022/01/26/reuters-lietuva-svarsto-keisti-taivano-atstovybes-pavadinimo-vertima-i-kinu-kalba>

³⁶V. Adamkus kritikuoja leidimą atsidaryti Taivaniečių atstovybei. (2021 m. gruodžio 31 d.). Prieiga per internetą: <https://www.vz.lt/verslo-aplinka/2021/12/31/v-adamkus-kritikuoja-leidima-atsidaryti-taivanieciu-atstovybei>

³⁷ Girnius, K. (2022 m. sausio 17 d.). Kęstutis Girnius. Konfliktas su Kinija – strateginė, ne taktinė ar komunikacijos klaida. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/ringas/lit/kestutis-girnius-konfliktas-su-kinija-strategine-ne-taktine-ar-komunikacijos-klaida-89212179>

³⁸ Žr. 29 šaltinį.

Savo ruožtu **Taivas Lietuvai žadėjo reikšmingą ekonominę ir investicinę pagalbą, kuri turėjo sustiprinti Lietuvos pramonę ir paskatinti glaudesnį abiejų šalių bendradarbiavimą.** Vienas svarbiausių pažadų buvo įsteigti 200 mln. JAV dolerių investicinį fondą, skirtą strategiškai svarbioms Lietuvos pramonės sritims. Šios investicijos turėjo būti nukreiptos į aukštųjų technologijų sektorius – puslaidininkių, lazerių, biotechnologijų ir kitas panašias pramonės šakas. Taip pat buvo svarstymų ir dėl stambesnio investavimo mechanizmo, kurį garantuotų Taivano nacionalinis bankas. Tokie užmojai reiškė, kad siekiama ne trumpalaikės pagalbos Lietuvai, bet ilgalaikės partnerystės, paremtos moderniomis technologijomis bei strateginėmis investicijomis.³⁹

Naujasis partneris taip pat žadėjo padėti Lietuvai įveikti Kinijos ekonominio spaudimo pasekmes – perimti apie 120 jūrinių konteinerių lietuviškų prekių, kurių neįsileido kinai, ir taip apsaugoti mūsų įmones nuo didesnių nuostolių. Be to, Taivas planavo savo rinkoje populiarinti lietuviškus produktus, ypač pieno gaminius ir grūdus. Dar vienas svarbus pažadas buvo pagelbėti puslaidininkių srityje – Taivas ketino atsiųsti ekspertų į Lietuvą, įvertinti šalies technologines galimybes ir pasiūlyti būdų, kaip plėtoti puslaidininkių gamybą. Taip pat buvo numatyta skirti 20 stipendijų Lietuvos studentams, kad jie galėtų mokytis puslaidininkių gamybos technologijų Taivane.⁴⁰

Taivane buvo įgyvendinta keletas konkrečių iniciatyvų, sustiprinusių Lietuvos ir Taivano ekonominį bendradarbiavimą. Lietuvos maisto pramonės įmonės buvo pristatytos parodoje *Food Taipei expo*, kur veikė Lietuvos paviljonas, o 2022 m. balandžio 12 d. Taipėjuje buvo atidarytas Lietuvos produktų centras. Vėliau, 2022 m. rugsėjį, septynių Lietuvos biotechnologijų įmonių atstovai kelias dienas praleido Taipėjuje, kur ieškojo galimų partnerių ir lankėsi Nacionaliniame biotechnologijų mokslinių tyrimų parke.⁴¹ Taip plėtotas bendradarbiavimas pažangiųjų technologijų srityje. 2023 m. pradžioje Taivano pramoninių technologijų tyrimų institutas pasirašė susitarimą su Lietuvos lazerių asociacija dėl bendro lazerinių technologijų mokslinių tyrimų ir inovacijų centro Taivane įkūrimo. 2023 metų spalį Taipėjuje lankėsi didelė Lietuvos verslo delegacija, kuri dalyvavo forume *Fintech Taipei, Lithuanian Delegation Visit & Ecosystem Networking* renginyje ir susitikimuose su vietos verslais. Šios veiklos rodo, kad Taivane Lietuva ne tik pristatė savo produktus, bet ir bandė aktyviai kurti partnerystes maisto, biotechnologijų, lazerių bei finansinių technologijų srityse.⁴²

2022 m. lapkričio 7 d. Lietuva oficialiai atidarė savo atstovybę Taivane, Taipėjaus pasaulio prekybos centro pastate.⁴³

Taigi, 2021-ieji žymėjo naują Lietuvos ir Taivano santykių etapą, kuriame iki tol daugiausia neoficialūs ryšiai įgijo aiškesnę institucinę ir praktinę formą. Šiuo laikotarpiu buvo įsteigtos abiejų šalių atstovybės, intensyvėjo dvišaliai verslo ir institucijų atstovų vizitai, pasirašyti bendradarbiavimo memorandumai, pradėti aktyviau plėtoti ryšiai maisto pramonės, biotechnologijų, lazerių, finansinių technologijų ir puslaidininkių srityse. Su šia santykių plėtra buvo siejami dideli planai ir lūkesčiai, tikintis reikšmingų investicijų, naujų eksporto galimybių ir ilgalaikės partnerystės aukštųjų technologijų sektoriuose. Kartu šie pokyčiai turėjo platesnių diplomatinių pasekmių ir tapo svarbia Lietuvos užsienio politikos dalimi.

³⁹ Žr. 31 šaltinį.

⁴⁰ Ten pat.

⁴¹ Žr. 24 šaltinį.

⁴² Ten pat.

⁴³ Lietuva Taiwan. (n. d.). Politiniai ryšiai. Prieiga per internetą: <https://taiwan.lt/lt/politiniai-ryšiai/>

4. Tolesnės diskusijos, Lietuvos ir Taivano bendradarbiavimas

Taivaniečių atstovybės klausimas išliko vienu karštųjų Lietuvos užsienio politikos ir santykių su Kinija taškų. Nors didžiausias ginčas kilo 2021 m., atstovybei pradėjus veikti Vilniuje, diskusijos dėl jos pavadinimo ir pasirinktos politikos rezultatų dar nebaigtos. Jos atgijo 2024 m., kai viešojoje erdvėje imta svarstyti galimybę keisti institucijos pavadinimą. 2025 m. vėl suintensyvėjo, tačiau šįkart daugiau dėmesio teko klausimui, ar Lietuvos bendradarbiavimas su Taivanu vyksta pakankama apimtimi ir ar jo ekonominiai rezultatai atitinka anksčiau keltus lūkesčius.

2024 m. kalbant atstovybės tema bene daugiausia dėmesio sulaukė siūlymai iš naujo įvertinti institucijos pavadinimą ir jo poveikį Lietuvos santykiams su Kinija. Nemažai tokių siūlymų pasigirdo prezidento rinkimų kampanijos metu. Vieni kandidatai buvo už atstovybės pavadinimo keitimą ir santykių su KLR atkūrimą, kiti ragino išlaikyti dabartinę kryptį. Pvz., **Ignas Vėgėlė** atstovybei suteiktą pavadinimą vadino užsienio politikos klaida ir žadėjo tapęs prezidentu jį pakeisti. Jis žadėjo: „Jeigu išrinkt mane prezidentu, aš atkursiu ekonominius santykius su Kinija ir keisiu šitą nesąmoningą atstovybės pavadinimą.“ **Eduardas Vaitkus** taip pat laikėsi KLR palankesnės pozicijos, rėmė „vienos Kinijos“ politiką ir teigė, kad Lietuva neturėtų kištis į minėtos valstybės vidaus reikalus. **Andrius Mazuronis** buvo nuosaikesnis – jis kritikavo skubotą sprendimą ir ragino pasverti jo ekonominę naudą bei žalą, tačiau aiškiai nepasakė, ar pavadinimą keistų. **Dainius Žalimas** ir **Giedrimas Jeglinskas** palaikė dabartinę Lietuvos politiką Taivano atžvilgiu. Žalimas Kiniją įvardijo kaip antrą didžiausią grėsmę po Rusijos ir nepritarė santykių su kiniais švelninimui. Jeglinskas antrino, kad Lietuva turėtų stiprinti ryšius su Taivanu ir kitomis Azijos demokratijomis, todėl apie Kinijos sugrįžimą į Lietuvos užsienio politiką šiuo metu negali būti kalbos.⁴⁴

Tuo metu antrosios kadencijos siekęs prezidentas **Nausėda** teigė, kad Taivaniečių atstovybės pavadinimas turėtų vienodai skambėti visomis kalbomis. Jis pabrėžė, kad dabartinis pavadinimas yra netradicinis, o jo vertimai anglų ir kinų kalbomis nesutampa. Nausėdos nuomone, laikantis „vienos Kinijos“ politikos atstovybei suteiktas Taipėjaus vardas labiau atitiktų įprastą tarptautinę praktiką, todėl, siekiant stabilizuoti santykius su Kinija, pavadinimą reiktų keisti.⁴⁵

Savo ruožtu **Taivano užsienio reikalų ministerija** pabrėžė, kad atstovybės Vilniuje pavadinimas buvo pasirinktas abiejų šalių susitarimu ir gerai įvertinus visas aplinkybes. Ministerija patikino gerbianti kandidatų į Lietuvos Respublikos prezidentus išsakytas pozicijas ir išreiškė viltį, kad Lietuva ir Taivanas ir toliau plėtos bei stiprins demokratinėmis vertybėmis grindžiamą bendradarbiavimą.⁴⁶

⁴⁴ Lyberytė, A. (2024 m. balandžio 15 d.). Kandidatai į prezidentus nesutaria dėl politikos Taivano atžvilgiu. Prieiga per internetą: https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/2250392/kandidatai-i-prezidentus-nesutaria-del-politikos-taivano-atzvilgiu?srltid=AfmBOofBw_IJtPDJZu2X_CnZvm_nPYS7W1pJxYrc2664EnB3mmKwke

⁴⁵ Vilniuje – masinių trėmimų į Sibirą 85-ųjų metų minėjimas: susirinko valstybės vadovai ir ministrai. (2026 m. birželio 14 d.). Prieiga per internetą: <https://www.lrytas.lt/lietuvsdiena/aktualijos/2026/06/14/news/vilniuje-masiniu-tremimu-i-sibira-85-uju-metiniu-minejimas-susirinko-valstybes-vadovai-ir-ministrai-42816299>

⁴⁶ Ten pat.

2024 m. pagyvėjusios diskusijos dėl Taivaniečių atstovybės pavadinimo į konkretų teisinį ar politinį sprendimą neperaugo. Prezidento ir vėliau Seimo rinkimų kampanijų metu kai kurie politikai ragino pavadinimą keisti⁴⁷, tačiau **oficiali procedūra nebuvo pradėta, o valstybės institucijos bendros pozicijos šiuo klausimu nesuformulavo.**

2025 m. imta daugiau diskutuoti ne tik apie atstovybės pavadinimą, bet ir praktinius bendradarbiavimo su Taivanu rezultatus. Kai kurie politikai akcentavo, kad anksčiau kelti ekonominiai lūkesčiai nebuvo visiškai įgyvendinti, o abiejų šalių bendradarbiavimas nėra pakankamai intensyvus, pvz., tuometis ministras pirmininkas Gintautas Paluckas pavadino jį „išalysiu“ – Lietuva nesulaukė nei žadėto milijardinio investicijų fondo, nei reikšmingo technologijų perdavimo puslaidininkių srityje.⁴⁸ Jam pritarė ir buvęs Seimo pirmininkas Saulius Skvernelis, priminęs, kad žadėti lustų fabrikai, išskirtinės sąlygos ir didelis ekonominio bendradarbiavimo proveržis, tačiau šie tikslai taip ir nebuvo pasiekti. Jo nuomone, santykių su Taivanu lūkesčiai buvo pernelyg išpūsti.⁴⁹

Nepasitenkinimą bendradarbiavimo rezultatais reiškė ir kai kurie verslo atstovai. Pavyzdžiui, **Lietuvos verslo konfederacijos prezidentas Andrius Romanovskis** pabrėžė, kad realios investicijos kol kas gerokai atsilieka nuo keltų lūkesčių. Pasak jo, per maždaug 3,5 metų Lietuva sulaukė tik apie 25 mln. eurų paskolų ir mažiau nei 20 mln. eurų rizikos kapitalo investicijų, nors viešai buvo kalbama apie gerokai didesnį, maždaug 1 mlrd. eurų, finansinį įsipareigojimą. Romanovskis taip pat pažymėjo, kad Taivano investicijos Lietuvoje yra ypač menkos, palyginti su kitomis regiono valstybėmis, todėl, jo vertinimu, būtina didesnė politinė lyderystė ir aiškesnis veiksmų planas. Jis akcentavo, kad Lietuvos ir Taivano ryšiai turėtų būti grindžiami ne tik bendromis vertybėmis, bet ir apčiuopiama abipuse ekonomine nauda.⁵⁰

Argumentų skeptikams tikriausiai teikia pastarųjų metų Lietuvos ir Taivano ekonominio bendradarbiavimo rodiklių suvestinės. Ekonomikos ir inovacijų ministerijos teigimu, potencialas tiek investicijų, tiek prekybos srityje neišnaudotas iki galo. Pvz., nuo 2021 iki 2024 m. tiesioginės Taivano investicijos Lietuvoje išaugo nuo 0,53 mln. iki 7,21 mln. eurų. Pasak ministerijos, „Nors pokyčiai atrodo dideli, bendra investicijų suma išlieka kukli“. 2025 m. trečiąjį ketvirtį ji siekė 5,14 mln. eurų, o Taivanas tarp užsienio investuotojų Lietuvoje užėmė 61-ąją vietą. Tam tikras pagyvėjimas fiksuojamas ir prekyboje. Lietuvos ir Taivano prekybos prekėmis apyvarta nuo 2021 iki 2025 m. padidėjo nuo 111,41 mln. iki 191 mln. eurų. Prekių eksportas išaugo nuo 21,76 mln. iki 36 mln. eurų, o importas nuo 89,65 mln. iki 155 mln. eurų. Taigi, Lietuva iš Taivano perka gerokai daugiau nei jam parduoda.⁵¹

⁴⁷ Gaidamavičius, G. (2024 m. rugsėjo 29 d.). Taivano atstovybė: kas pervadintų, o kas to daryti neskubėtų? Prieiga per internetą: <https://kauno.diena.lt/naujienos/lietuva/politika/taivano-atstovybe-kas-pervadintu-o-kas-daryti-neskubetu-1193645>

⁴⁸ G. Paluckas Lietuvos santykius su Taivanu vadina „išalysiais“: gražiau skambėjo antraštėse negu yra praktikoje. (2025 m. kovo 27 d.). Prieiga per internetą: <https://www.lytas.lt/lietuvosdiena/aktualijos/2025/03/27/news/g-paluckas-lietuvos-santykius-su-taivanu-vadina-isalysiais-graziau-skambejo-antrastese-negu-yra-praktikoje-37102684>

⁴⁹ Gaidamavičius, G. (2025 m. balandžio 2 d.). Skvernelis: santykių su Taivanu lūkesčiai – nerealizuoti. Prieiga per internetą: <https://kauno.diena.lt/naujienos/lietuva/politika/skvernelis-santykiu-su-taivanu-lukesciai-nerealizuoti-1218820>

⁵⁰ Petrikaitė, R. (2026 m. vasario 16 d.). Milijardinis pažadas Lietuvai virto trupiniais. Prieiga per internetą: <https://lnk.lt/straipsniai/Lietuvoje/milijardinis-pazadas-lietuvai-virto-trupiniais/360864>

⁵¹ Kraujelytė, M. (2026 m. vasario 23 d.). Institucijos: nors Taivano investicijų srautai Lietuvoje auga, bendra suma išlieka kukli. Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/verslas/4/2848022/institucijos-nors-taivano-investiciju-srautai-lietuvoje-auga-bendra-suma-islieka-kukli?srsltid=AfmBOOp-TYIPyC--qxhUbiwultaKwECovHbCxQwUUh5iyGld-izN-uPR>

Vis dėlto tiesioginių investicijų apimtis reikėtų vertinti platesniame kontekste. Ekspertai pažymi, kad Taivano kapitalo pritraukimą į Lietuvą apsunkina tai, kad šios šalies investicijos visoje Europoje yra gana negausios. 2020–2025 m. jos sudarė vos kiek daugiau nei 0,2 proc. visų Senajame žemyne fiksuotų investicinių projektų. Vidurio ir Rytų Europoje per penkerius metus buvo suplanuoti 22 Taivano investiciniai projektai, iš kurių du įgyvendinami Lietuvoje, todėl mūsų šalies rezultatus galima vertinti kaip pirmuosius taivaniečių nuoseklius žingsnius naujoje rinkoje. Nemenką reikšmę bendradarbiavimui turi ir Taivano įsteigti Vidurio ir Rytų Europos investicijų bei paskolų fondai. Pvz., bendrovės „Taiwania Capital“ Vidurio ir Rytų Europos investicijų fondas įliejo 10 mln. eurų į lietuvišką startuolį *TransferGo*, taip pat investavo į bendrovę *Sino Applied Technology*, planuojančią Klaipėdos uoste steigti ličio baterijų platinimo centrą. Taivaniečių atstovybės teigimu, Lietuva pirmauja pagal patvirtintų Vidurio ir Rytų Europos investicinių paskolų fondo projektų skaičių – patvirtinti aštuoni projektai, kurių bendra vertė siekia 20 mln. eurų. Lietuvos ir Taivano ryšiai stiprinami ir per technologinį bei mokslinį bendradarbiavimą su tokiomis bendrovėmis kaip *Solitek*, *Litilit*, *Oxipit* ir *Teltonika*, ypač puslaidininkių srityje.⁵²

Pasigirdus kritikai dėl nepasiteisinusių lūkesčių, **buvusi Taivano prezidentė Tsai Ing-wen** aiškino, kad rezultatams pasiekti reikia daugiau laiko. Pasak jos, abi pusės vis dar nagrinėja įvairias galimybes, o geram planui parengti ir tinkamoms investicijoms suorganizuoti būtina kantrybė. Ji išreiškė įsitikinimą, kad Lietuva ir Taivanas gali sukurti abiem pusėms naudingų projektų bei pabrėžė norą išsaugoti draugystę su Lietuva. **Kadenciją baigusi Lietuvos prezidentė Dalia Grybauskaitė** paragino nekelti lūkesčių, kurių neįmanoma įgyvendinti. Ji pabrėžė, kad santykiai su Taivanu Lietuvai svarbūs ne tik dėl tiesioginio bendradarbiavimo, bet ir todėl, kad per Taivaną galima stiprinti ryšius su visu Indijos ir Ramiojo vandenynų regionu. Grybauskaitė taip pat skeptiškai atsiliepė apie galimybę normalizuoti santykius su Kinija, primindama Pekino paramą Rusijai ir teigdama, kad Lietuva turi aiškiai įvertinti, kas yra jos draugai, o kas gali kelti grėsmę.⁵³

Atsakydami į kritiką dėl nedidelės bendradarbiavimo apimties, Taivano atstovai teigia, kad nuo 2021 m. abiejų šalių santykiai tapo glaudesni – buvo įsteigtos atstovybės, Taivanas Lietuvoje investavo per 16,8 mln. eurų, išaugo dvišalė prekyba. 2025 m. Lietuvos eksportas į Taivaną pasiekė 60 mln. JAV dolerių ir, palyginti su 2024 m., padidėjo 63 proc., o Taivano eksportas į Lietuvą išaugo 13,6 proc. – iki 105 mln. JAV dolerių.⁵⁴

Lietuvos viešajame diskurse pastaruoju metu pripažįstama, kad nors bendradarbiavimo su Taivanu potencialas dar nėra iki galo išnaudotas, mūsų šalis jau gavo apčiuopiamos naudos. Pasak Seimo nario

⁵² Ten pat.

⁵³ Buvusi Taivano lyderė ragina duoti daugiau laiko: „Esu tikra, kad galėsime sukurti kažką naudingo abiem pusėms“. (2025 m. gegužės 12 d.). Prieiga per internetą: <https://www.tv3.lt/naujiena/lietuva/buvusi-taivano-lydere-ragina-duoti-daugiau-laiko-esu-tikra-kad-galesime-sukurti-kazka-naudingo-abiem-pusems-n1419574>

⁵⁴ Taiwan reviewing Lithuania's proposal for further investment there. (2026 m. balandžio 7 d.). Prieiga per internetą: <https://focustaiwan.tw/politics/202604070011>

Mato Maldeikio, Lietuvai glaudesni santykiai su Taivanu pirmiausia suteikė naujų eksporto galimybių ir verslo ryšių Azijoje. Kinams ėmus riboti Lietuvos prekybą, Taivas padėjo atverti kelius į Japonijos, Pietų Korėjos ir Australijos rinkas. Politiko duomenimis, Lietuvos eksportas į šias šalis išaugo apie 30 proc., o atmetus infliaciją – maždaug 20–25 proc. Taip pat sustiprėjo bendradarbiavimas lazerių, dronų ir gynybos technologijų srityse. Konkreti nauda pasireiškia ir per investicinius projektus – Klaipėdos uoste Taivano bendrovė *Sino Applied Technology* įsteigė ličio baterijų paskirstymo centrą, o Kazlų Rūdoje svarstoma dronų komponentų gamyba. Vis dėlto, Seimo nario teigimu, žadėto didelio ekonominio proveržio kol kas nėra – Lietuva negavo išskirtinių Taivano kapitalo injekcijų ar reikšmingo vaidmens puslaidininkių pramonėje. Todėl dabartinė nauda labiau pasireiškia išaugusiu eksportu, naujais kontaktais ir technologiniu bendradarbiavimu, o ne stambiomis investicijomis.⁵⁵

Būdų, kaip toliau vystyti Lietuvos ir Taivano bendradarbiavimą, tebeieškoma. Lietuvos užsienio reikalų ministerija neseniai parengė ir Taivaniečių atstovybei pateikė veiksmų planą, kuriuo siekiama paskatinti aktyvesnį Taivano įsitraukimą į Lietuvos ekonomiką. Numatoma pereiti nuo bendrų politinių lūkesčių prie konkrečių bendradarbiavimo projektų, apibrėžti abipusę naudą ir skatinti investicijas įvairiose srityse, ypač pramonės bei finansų sektoriuose.⁵⁶ Žadėta planą baigti derinti iki gegužės pabaigos ir pasirašyti birželio pradžioje,⁵⁷ tačiau derybos dėl šio dokumento laikinai sustabdytos, kol darbą pradės naujoji Lietuvos Respublikos Vyriausybė ir bus patvirtinta jos programa.⁵⁸

2024–2025 m. Lietuvoje buvo svarstoma ir apie santykių su Kinija gerinimą ir diplomatinį ryšių su ja normalizavimą. Buvo manančių, kad būtų naudinga atkurti visavertį diplomatinį atstovavimą, stiprinti dialogą ir bendradarbiavimą, tačiau kartu išlaikyti principingą poziciją, nedaryti vienašalių nuolaidų ir neatsisakyti svarbiausių Lietuvos užsienio politikos interesų.^{59, 60} Šiuo laikotarpiu fiksuotas ir prekybos su KLR atsigavimas – 2025 m. pirmąjį ketvirtį Lietuvos eksportas į Kiniją viršijo 50 mln. eurų ir beveik sugrįžo į lygį, buvusį iki 2021 m. pabaigoje prasidėjusio nuosmukio.⁶¹

Taigi, ilgainiui Taivaniečių atstovybės klausimas nuo ginčo dėl institucijos pavadinimo peraugo į platesnę diskusiją apie Lietuvos pasirinktos užsienio politikos veiksmingumą. Skirtingi politiniai ir ekonominiai vertinimai atskleidžia, kad šios politikos sėkmė priklauso ne tik nuo deklaruojamų vertybių, bet ir nuo gebėjimo jas paversti ilgalaikiais, apčiuopiamais rezultatais. Manytina, kad tolesnė santykių raida

⁵⁵ Mickus, D.; Štuopytė, S.; Pranculis R. ir Giedraitytė, J. (2026 m. sausio 21 d.). Ketveri metai su Taivanu: ar Lietuva gavo tai, kas buvo žadėta? Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/verslas/naujiena/finansai/ketveri-metai-su-taivanu-ar-lietuva-gavo-tai-kas-buvo-zadeta-662-2589946>

⁵⁶ Petrakova, L. (2026 m. balandžio 8 d.). Budrys: Taivanui pateiktas investicijų skatinimo planas gali atverti naujas galimybes Lietuvoje. prieiga per internetą: <https://www.tv3.lt/naujiena/lietuva/budrys-taivanui-pateiktas-investiciju-skatinimo-planas-gali-atverti-naujas-galimybes-lietuvoje-n1510057>

⁵⁷ Lietuva ir Taivas ekonominio bendradarbiavimo veiksmų planą žada pasirašyti birželio pradžioje. (2026 m. balandžio 21 d.). Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/verslas/naujiena/finansai/lietuva-ir-taivas-ekonominio-bendradarbiavimo-veiksmu-plana-zada-pasirasyti-birzelio-pradzioje-662-2667414>

⁵⁸ Perminas, P. (2026 m. birželio 22 d.). Derybos dėl Lietuvos ir Taivano bendradarbiavimo veiksmų plano laikinai sustabdytos. Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/verslas/4/2968030/derybos-del-lietuvos-ir-taivano-bendradarbiavimo-veiksmu-plano-laikiniai-sustabdytos>

⁵⁹ Ionovienė, A. (2025 m. balandžio 20 d.). Lietuvoje vis dažniau kalbama apie diplomatinį santykių su Kinija pagerinimą: „Būtų siekiama“. Prieiga per internetą: <https://www.tv3.lt/naujiena/lietuva/lietuvoje-vis-dazniau-kalbama-apie-diplomatiniu-santykiu-su-kinija-pagerinima-butu-siekiamybe-n1412793>

⁶⁰ Jaruševičiūtė-Mockuvienė, G. (2025 m. rugsėjo 9 d.). Nausėda: nematau jokios problemos pagerinti santykius su Kinija. Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/2670387/nauseda-nematau-jokios-problemos-pagerinti-santykius-su-kinija?srsId=AfmBOopeBtmGrVviA9uY-Zj4amRftOA3Sd16LtTsqeZKbyISPCAbUJXq>

⁶¹ Vasiliauskas, M. (2025 m. birželio 1 d.). Investicijų iš Taivano į Lietuvą dar raginama palaukti, bet eksportas į Kiniją – atsigavo. Prieiga per internetą: <https://www.tv3.lt/naujiena/verslas/investiciju-is-taivano-i-lietuva-dar-raginama-palaukti-bet-eksportas-i-kinija-atsigavo-n1424215>

priklausys nuo aiškesnių abiejų pusių įsipareigojimų, nuoseklaus bendradarbiavimo ir realistiško jo galimybių vertinimo.

5. Lietuva ir Taivanas užsienio diskurse

Taivaniečių atstovybės atidarymas Vilniuje 2021 metų lapkritį sulaukė nemažai tarptautinės žiniasklaidos dėmesio. Užsienio spaudoje šis Lietuvos sprendimas buvo vertinamas ne tik kaip dvišalių santykių su Taivanu stiprinimas, bet ir kaip platesnę geopolitinę reikšmę turintis diplomatinis žingsnis. Daugiausia aptarinėta griežta Pekino reakcija, tarp Lietuvos ir Kinijos išaugusi įtampa bei mūsų šaliai atsiveriančios glaudesnio politinio ir ekonominio bendradarbiavimo su Taivanu galimybės.

Publikacijose ypač pabrėžtas neįprastas atstovybės pavadinimas. Nors kitose Europos valstybėse veikia Taivano biurai, jų pavadinimuose vartojamas Taipėjaus, o ne Taivano vardas. Dėl to Lietuvos sprendimas laikytas politiškai reikšmingu nuokrypiu nuo įprastos diplomatinės praktikos ir išskirtiniu įvykiu Europoje.⁶² Kai kuriuose Taivano šaltiniuose jis vertintas kaip svarbus diplomatinis laimėjimas ir drąsus Lietuvos užsienio politikos žingsnis.⁶³

Taivano atstovybės ES šalyse, nesant oficialių diplomatinėjų santykių, dažniausiai registruojamos kaip tarptautinės organizacijos, asociacijos, užsienio atstovybės ar kultūros organizacijos. Pavyzdžiui, Slovakijoje Taivano biuras įregistruotas kaip tarptautinė organizacija ir asociacija, Čekijoje – kaip asociacija, Lenkijoje – kaip užsienio atstovybė, Portugalijoje – kultūros ir laisvalaikio asociacija, Suomijoje – užsienio organizacija ir pan. Toks teisinis statusas leidžia biurams atlikti dalį ambasados funkcijų ir naudotis tam tikromis diplomatinėmis lengvatomis. Taip pat šie biurai vadinami skirtingai, dažniausiai vengiant minėti Taivano valstybės pavadinimą, pvz., *Taipėjaus atstovybė*, *Taipėjaus ekonomikos ir kultūros biuras*, *Taipėjaus misija* ar *Taipėjaus ekonomikos ir kultūros centras*. Tokia praktika leidžia plėtoti ryšius su Taivanu formaliai nepažeidžiant „vienos Kinijos“ politikos. Lietuva čia išsiskyrė tuo, kad 2021 m. leido Vilniuje atidaryti *Taivaniečių atstovybę Lietuvoje*, kurios pavadinime figūruoja žodis *Taivanas*, o ne įprastai naudojamas *Taipėjus*.⁶⁴

Užsienio diskurse šis sprendimas buvo siejamas ne tik su Lietuvos ir Taivano dvišalių santykių stiprinimu ar išaugusia trintimi su Kinija, bet ir su platesniu Lietuvos užsienio politikos persiorientavimu. Pvz., Kinijos tarptautinius reiklaus nagrinėjančio atvirosios prieigos žurnalo *Global China Pulse* publikacijoje **atstovybės atidarymas aiškintas kaip vertybinis poslinkis, grindžiamas Lietuvos istorine patirtimi ir solidarumu su Taivanu, siekiančiu išsaugoti laisvę bei demokratiją**. Straipsnyje teigiama, kad Lietuvos požiūris į Kiniją pradėjo kisti, kai ėmė aiškėti, kad ši šalis – ne potenciali ekonominė partnerė, o nacionalinio saugumo rizika. Minima, kad 2018 m. pavišintame grėsmių nacionaliniam saugumui vertinime pirmą kartą identifikuota kinų vykdoma priešiška kibernetinė veikla prieš Lietuvos valstybės institucijas. Paskesnėse ataskaitose taip pat akcentuoti Kinijos bandymai rinkti techninę žvalgybinę informaciją apie Lietuvos informacines sistemas ir siekis gauti prieigą prie ypatingos svarbos infrastruktūros. Dėl šių priežasčių Lietuvos saugumo institucijos rekomendavo į strateginius valstybės

⁶² Taiwan's quasi-diplomatic interactions with Europe: representative offices. (2023 m. gruodžio 14 d.). Prieiga per internetą: <https://ceias.eu/taiwans-quasi-diplomatic-interactions-with-europe/>

⁶³ Szu-wei Wang, S. (2021 m. gruodžio 8 d.). Values-Based Diplomacy Played a Pivotal Role in the Opening of Taiwan's Representative Office in Lithuania. Prieiga per internetą: <https://www.pf.org.tw/en/pfen/13-7455.html>

⁶⁴ Žr. 62 šaltinį.

projektus neįtraukti tokių KLR bendrovių kaip *Huawei*. Susirūpinimą dar labiau sustiprino kinų investiciniai planai Klaipėdos uoste, kuris svarbus ne tik Lietuvos ekonomikai, bet ir NATO pajėgų judėjimui regione. Prezidentas Nauseda 2019 m. atmetė Kinijos investicijų į uostą galimybę, o ir tuometinis gynybos ministras Raimundas Karoblis jas įvardijo kaip galimą strateginę riziką.⁶⁵

Būta ir kitų atvejų, kėlusių įtarimų dėl KLR poveikio Lietuvos saugumui. Pvz., buvo atkreiptas dėmesys į tai, kad mūsų šalies strateginiuose energetikos projektuose dalyvauja Kinijos valstybinė bendrovė, susijusi su Baltarusijos Astravo atominė elektrinė, kuri laikoma grėsme Lietuvos nacionaliniam saugumui. Be to, 2019 m. Vilniuje vyko Honkongą ir Tibetą palaikanti demonstracija, kurioje pasirodė Kinijos ambasados darbuotojai, manoma, bandė daryti įtaką protestui ir trikdyti viešąją tvarką. Šis incidentas sustiprino įspūdį, kad Pekinas, įgyvendindamas savo politinius interesus, išnaudoja ne tik ekonomines, bet ir diplomatinės bei visuomenines priemones. Panašiu metu konstatuota, kad ekonominiai santykiai su Kinija reikšmingos naudos Lietuvai neduoda. 2020 m. tarp mūsų eksporto rinkų ji užėmė 22-ą vietą, o kinų tiesioginės investicijos Lietuvoje taip pat buvo menkos, jie mūsų šalies tiesioginių investuotojų sąrašė buvo keturiasdešimt. Galiausiai nuspręsta mažinti priklausomybę nuo autoritarinių valstybių ir stiprinti ryšius su demokratinėmis Rytų Azijos šalimis, tokiomis kaip Japonija, Pietų Korėja ir Taivanas.⁶⁶

Lietuva pristatyta kaip nedidelė, tačiau principinga, vertybėmis grįstą užsienio politiką vykdanči valstybė.

Vis dėlto pažymėta, kad jos **kursas brėžiamas žiūrint ne tik ideologinių įsitikinimų, bet ir pragmatinių interesų**. Kaip pavyzdys pateikiama Lietuvos santykių su Rusija patirtis, kai energetiniai ištekliai ir prekybos ribojimai buvo naudojami kaip politinio spaudimo priemonės. Tai sustiprino supratimą, kad ekonominis bendradarbiavimas su autoritarinėmis valstybėmis kelia didelę riziką. Panašūs prekybinių santykių su kinais sunkumai paskatino Lietuvą aktyviau orientuotis į demokratiškas valstybes rinkas. Todėl ryšių su Taivanu plėtra gali būti vertinama ir kaip vertybinės užsienio politikos išraiška, ir kaip siekis diversifikuoti ekonominius ryšius bei suteikti naujų galimybių Lietuvos eksportuotojams.⁶⁷

Dar vienas tarptautinėje žiniasklaidoje aptarinėjamas aspektas buvo Lietuvos ir Kinijos konflikto reikšmė visai Europos Sąjungai. **Situacija buvo nušviečiama ne tik kaip dviejų valstybių nesutarimas, bet ir kaip platesnis ES solidarumo išbandymas**. Buvo pabrėžiama, kad Kinijos veiksmai prieš Lietuvą gali paveikti bendrą ES rinką. Kaip teigė Europos ir Kinijos santykių ekspertė, Europos užsienio reikalų tarybos atstovė Janka Oertel, „sueuropindama problemą, Kinija pavertė ją išbandymu visai ES“. Todėl buvo keliamas klausimas, ar Europos Sąjunga sugebės išlikti vieninga ir palaikyti vieną iš savo narių.⁶⁸

Taip pat **svarstyta, ar šis žingsnis buvo pakankamai politiškai ir ekonomiškai apskaičiuotas, ypač atsižvelgiant į griežtą Kinijos reakciją ir tolesnes pasekmes**. 2023 m. *Euronews* publikacijoje

⁶⁵ Macikenaite, V. (2022 m. liepos 6 d.). What's Behind the Diplomatic Spat between China and Lithuania? Prieiga per internetą: <https://globalchinapulse.net/whats-behind-the-diplomatic-spat-between-china-and-lithuania/>

⁶⁶ Ten pat.

⁶⁷ Macikenaite, V. (2021 m. rugpjūčio 16 d.). Taiwan, Lithuania, and a Small Country's Big Challenge to Beijing. Prieiga per internetą: <https://chinaobservers.eu/taiwan-lithuania-and-a-small-countrys-big-challenge-to-beijing/>

⁶⁸ Rachman, G. (2022 m. sausio 17 d.). China and Russia test the limits of EU Power. Prieiga per internetą: <https://www.ft.com/content/a9dfbaef-e913-460a-8e0a-2b702efa7edb?syn-25a6b1a6=1>

pateikiami kai kurių Lietuvos ekspertų komentarai, užsimenama, kad prieš priimant sprendimą galėjo būti nepakankamai konsultuotasi tiek šalies viduje, tiek su partneriais Briuselyje, taip pat galėjo būti nepakankamai įvertintas galimas Kinijos atsakas ir Europos Sąjungos bei Jungtinių Valstijų parama. Iš esmės sprendimas buvo grindžiamas vertybine užsienio politika ir Taivano palaikymu, buvo diplomatiškai rizikingas ir stokojo aiškaus praktinių veiksmų plano. Lietuva pajuto ir ekonomines savo sprendimo pasekmes – eksportas į Kiniją smuko nuo maždaug 350 mln. eurų 2020 m. iki 100 mln. eurų 2022-iais, o Taivano pažadai dėl šimtamilijoninių investicijų dar neišsipildė. Primenamas atvejis, kai, norėdamas sušvelninti Lietuvos patiriamus nuostolius, Taivanas skubiai nupirko apie 20 400 butelių Kinijos rinkai skirto lietuviško romo, kurio kinai nebeįsileido. Tiesa, tokios pavienės paramos priemonės negalėjo kompensuoti visos patirtos ekonominės žalos. Pabrėžiama, kad Europos Komisija patvirtino 130 mln. eurų paramos paketą, skirtą nuo Kinijos prekybos ribojimų nukentėjusioms įmonėms, tačiau pati tokios pagalbos būtinybė parodė, kokio masto ekonominį spaudimą Lietuvai sukėlė jos sprendimas.⁶⁹

Pekinui paklusnioje žiniasklaidoje Lietuvos sprendimas atidaryti Taivaniečių atstovybę buvo interpretuojamas kaip platesnės JAV politikos prieš Kiniją dalis. Lietuva vaizduota ne kaip savarankiškai sprendimus priimanti valstybė, o kaip smulki šalis, siekianti Jungtinių Valstijų politinės globos ir apsaugos, todėl pasirengusi Taivano klausimu laikytis Vašingtono palankiai vertinamos krypties. Anglų kalba leidžiamas internetinis kinų dienraštis *Global Times* pavadino Lietuvą „JAV pėstininke“, įrankiu, kuriuo galima sujaukti Europos Sąjungos santykius su Kinija.⁷⁰ Naujienų kanalo *CGTN* publikacijose taip pat aiškinta, kad Jungtinės Valstijos atliko Lietuvos rėmėjos ir politinės skatintojos vaidmenį. Esą JAV kurstė Lietuvą laikytis griežtesnės pozicijos Kinijos ir Taivano klausimu, o vėliau suteikė ekonominę paramą – sudarė 600 mln. JAV dolerių vertės eksporto kredito sutartį.⁷¹

Be kita ko, buvo stebima, kaip Lietuva susitvarkys pašlijus santykiams su Kinija ir sulaukus atitinkamų ekonominių bei politinių pasekmių. Ypač daug dėmesio skirta svarstymams, ar mūsų valstybei pavyks kompensuoti sumažėjusį eksportą, pritraukti investicijų iš kitų šalių ir sustiprinti bendradarbiavimą su kitais Azijos partneriais. Taip pat kelti klausimai, kiek Lietuvos poziciją Kinijos atžvilgiu lems JAV parama ir ar ateityje bus siekiama švelninti įtampą.⁷²

Praėjus beveik penkeriems metams nuo diskusijas užvedusio Lietuvos žingsnio, užsienio spaudoje vis dažniau pripažįstama, kad ši Baltijos šalis ekonominį ir diplomatinį Kinijos spaudimą atlaikė geriau, nei iš pradžių buvo prognozuota. Pavyzdžiui, Lenkijos strateginių studijų centras *Osrodek Studiów Wschodnich* konstatuoja, kad Lietuva pasirodė esanti gerokai atsparesnė, nei manyta. Nors Pekinas taikė diplomatinės ir ekonomines sankcijas, šalies ekonomika sugebėjo prisitaikyti, nukreipti eksportą į alternatyvias rinkas,

⁶⁹ Askew, J. (2023 m. spalio 10 d.). The story of how little Lithuania took on global superpower China. prieiga per internetą: <https://www.euronews.com/2023/10/24/the-story-of-how-a-small-eu-state-like-lithuania-took-on-world-superpower-china>

⁷⁰ EU plays with fire if it indulges Lithuania. (2021 m. lapkričio 22 d.). Prieiga per internetą: <https://www.globaltimes.cn/page/202111/1239613.shtml>

⁷¹ Wenxing, Z. (2021 m. gruodžio 3 d.). Lessons drawn from Lithuania's meddling in the Taiwan issue. Prieiga per internetą: <https://news.cgtn.com/news/2021-12-03/Lessons-drawn-from-Lithuania-s-meddling-in-the-Taiwan-issue-15GYBypmyiY/index.html>

⁷² Taiwan Opens Representative Office in Lithuania. (2021 m. lapkričio 25 d.). Prieiga per internetą: <https://www.pism.pl/publications/taiwan-opens-representative-office-in-lithuania>

o prekyba su kinais iš dalies atsigavo. Todėl Lietuva nėra priversta bet kokia kaina daryti politinių nuolaidų didžiajai valstybei. Didelio proveržio Vilniaus ir Pekino santykiuose lenkų analitikai artimiausiu metu nenumato, tačiau neatmeta, kad ryšių su kinais persvarstymo naratyvas gali būti pasitelkiamas siekiant paskatinti Taivaną aktyviau bendradarbiauti su Lietuva.⁷³

Kaip matyti, užsienio viešajame diskurse Lietuva neretai vaizduota kaip drąsi, vertybinę užsienio politiką vykdanči maža demokratija, išdrįsusi mesti iššūkį didžiajai Kinijai. Taip pat ji pristatyta kaip valstybė, kurios sprendimas atskleidė mažų šalių pažeidžiamumą ir tarptautinių tiekimo grandinių politizavimą, taip pat išbandė ES solidarumo ribas. Svarbiu akcentu tapo tai, kad konfliktą sukėlė net ne praktinio bendradarbiavimo su Taivanu intencija, o simbolinis kalbinis aspektas – leidimas atstovybės iškaboje įrašyti šalies pavadinimą. Būtent dėl to Lietuvos atvejis daug plačiau nuskambėjo tarptautiniu lygiu. Įprastos prekybos atstovybės atidarymas greičiausiai nebūtų sulaukęs tiek dėmesio.

6. Apibendrinimas ir akcentai, į ką atkreipti dėmesį ateityje

Vienoje didesnėje ir grupėje smulkesnių salų Rytų Azijoje, maždaug per 160 kilometrų nuo pietrytinės Kinijos pakrantės įsikūręs Taivanas oficialiai vadinamas Kinijos Respublika, tačiau praktiškai yra savarankiška demokratinė valstybė. Ji laikoma svarbia Rytų Azijos regiono veikėja, ypač dėl pažangios aukštųjų technologijų pramonės ir į eksportą orientuotos ekonomikos. Taivano geopolitinę padėtį lemia istorinės aplinkybės, politiniai interesai ir ekonominė šios šalies ir Kinijos tarpusavio priklausomybė. Nors santykiams su žemynine Kinija būdinga nuolatinė įtampa dėl salos statuso, glaudūs ekonominiai, technologiniai ir kultūriniai ryšiai išlieka. Aukštas ekonominio ir technologinio išsivystymo lygis bei svarbus vaidmuo pasaulinėse tiekimo grandinėse leidžia Taivaną vertinti kaip reikšmingą regiono veikėją. Vis dėlto dėl įtemptų santykių su Kinija jo padėtis išlieka sudėtinga, o šalies pastangos diversifikuoti prekybos ir investicijų kryptis gali būti siejamos su siekiu susimąžinti ekonomines bei politines rizikas.

Lietuvos ir Taivano santykiai ilgą laiką buvo gana riboti ir daugiausia palaikomi neoficialiu formatu. Jų plėtrą stabdė menkas abiejų rinkų pažinimas, nuolatinis atstovybių ir verslo kontaktų trūkumas, todėl bendradarbiavimas daugiausia apsiribojo pavieniais delegacijų vizitais bei nedidelės apimties prekyba. Vis dėlto ilgainiui ekonominiai ir instituciniai ryšiai stiprėjo, o besikeičiantys Lietuvos užsienio politikos prioritetai sudarė sąlygas aktyvesniam bendradarbiavimui. 2021-ieji žymėjo naują Lietuvos ir Taivano santykių etapą, kuriame iki tol daugiausia neoficialūs ryšiai įgijo aiškesnę institucinę ir praktinę formą. Šiuo laikotarpiu buvo įsteigtos abiejų šalių atstovybės, intensyvėjo dvišaliai verslo ir institucijų atstovų vizitai, pasirašyti bendradarbiavimo memorandumai, pradėti aktyviau plėtoti ryšiai maisto pramonės, biotechnologijų, lazerių, finansinių technologijų ir puslaidininkių srityse. Su šia santykių plėtra buvo siejami dideli planai ir lūkesčiai, tikintis reikšmingų investicijų, naujų eksporto galimybių ir ilgalaikės

⁷³ Hyndle-Hussein, J. (2026 m. vasario 27 d.). Lithuania: towards the normalisation of relations with China. Prieiga per internetą: <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2026-02-27/lithuania-towards-normalisation-relations-china>

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

partnerystės aukštųjų technologijų sektoriuose. Kartu šie pokyčiai turėjo platesnių diplomatinių pasekmių ir tapo svarbia Lietuvos užsienio politikos dalimi.

Taivaniečių atstovybės klausimas išliko vienu karštųjų Lietuvos užsienio politikos ir santykių su Kinija taškų. Nors didžiausias ginčas kilo 2021 m., atstovybei pradėjus veikti Vilniuje, diskusijos dėl jos pavadinimo ir pasirinktos politikos rezultatų dar nebaigtos. Jos atgijo 2024 m., kai viešojoje erdvėje imta svarstyti galimybę keisti institucijos pavadinimą. 2025 m. vėl suintensyvėjo, tačiau šįkart daugiau dėmesio teko klausimui, ar Lietuvos bendradarbiavimas su Taivanu vyksta pakankama apimtimi ir ar jo ekonominiai rezultatai atitinka anksčiau keltus lūkesčius. Ilgainiui Taivaniečių atstovybės klausimas nuo ginčo dėl institucijos pavadinimo peraugo į platesnius Lietuvos pasirinktos užsienio politikos veiksmingumo aptarimus. Skirtingi politiniai ir ekonominiai vertinimai atskleidžia, kad šios politikos sėkmė priklauso ne tik nuo deklaruojamų vertybių, bet ir nuo gebėjimo jas paversti ilgalaikiais, apčiuopiamais rezultatais. Manytina, kad tolesnė santykių raida priklausys nuo aiškesnių abiejų pusių įsipareigojimų, nuoseklaus bendradarbiavimo ir realistiško jo galimybių vertinimo.

Taivaniečių atstovybės atidarymas sulaukė nemažai tarptautinės žiniasklaidos dėmesio. Užsienio spaudoje šis Lietuvos sprendimas buvo vertinamas ne tik kaip dvišalių santykių su Taivanu stiprinimas, bet ir kaip platesnę geopolitinę reikšmę turintis diplomatinis žingsnis. Daugiausia aptarinėta griežta Pekino reakcija, tarp Lietuvos ir Kinijos išaugusi įtampa bei mūsų šaliai atsiveriančios glaudesnio politinio ir ekonominio bendradarbiavimo su Taivanu galimybės. Diskurse Lietuva neretai vaizduota kaip drąsi, vertybinę užsienio politiką vykdanči maža demokratija, išdrįsusi mesti iššūkį didžiajai Kinijai. Taip pat ji pristatyta kaip valstybė, kurios sprendimas atskleidė mažų šalių pažeidžiamumą ir tarptautinių tiekimo grandinių politizavimą, taip pat išbandė ES solidarumo ribas. Svarbiu akcentu tapo tai, kad konfliktą sukėlė net ne praktinio bendradarbiavimo su Taivanu intencija, o simbolinis kalbinis aspektas – leidimas atstovybės iškaboje įrašyti šalies pavadinimą. Būtent dėl to Lietuvos atvejis daug plačiau nuskambėjo tarptautiniu lygiu. Įprastos prekybos atstovybės atidarymas greičiausiai nebūtų pritraukęs tiek dėmesio.

Akcentai, į ką atkreipti dėmesį ateityje

- Lietuvos konfrontacija su KLR rodo, kad ir nedidelė valstybė gali priešintis didelės autoritarinės šalies ekonominiam spaudimui, ypač kai pirmosios ekonominė priklausomybė nuo antrosios nėra itin reikšminga. Principingas Lietuvos laikysena neliko tik dvišalių santykių lygmens reikalas – ji paskatino platesnes diskusijas Europos Sąjungoje apie ekonominės prievartos keliamas grėsmes, bendro atsako būtinybę ir politinės paramos Taivanui stiprinimą. Šis atvejis taip pat atskleidė, kad pavienės valstybės galimybės tarptautinėje erdvėje išlieka ribotos, todėl ilgalaikis atsparumas ekonominiam spaudimui priklauso nuo Bendrijos solidarumo ir koordinuotų veiksmų. Viena svarbiausių politinių pamokų galėtų būti ta, kad principinga mažos valstybės pozicija gali prisidėti prie visos ES politikos pokyčių, tačiau jos veiksmingumui būtina platesnė partnerių parama ir bendrų apsaugos priemonių kūrimas.

- Lietuvos ir Taivano ryšių stiprinimo kontekste aiškiai išryškėjo skirtingi politikų ir verslo atstovų lūkesčiai. Pastarieji pirmiausia tikėjosi konkrečios ekonominės grąžos – aktyvesnės prekybos ir investicijų, naujos rinkos atsivėrimo, o politikai labiau akcentavo vertybinę, saugumo ir geopolitinę bendradarbiavimo naudą. Situacija rodo, kad demokratinėmis vertybėmis ir siekiu mažinti priklausomybę nuo autoritarinių valstybių grindžiamas politinis ir ekonominis suartėjimas ne visada iš karto duoda ryškiai apčiuopiamų ekonominių rezultatų. Valstybės tokį ryšį pirmiausia įvertina kaip ilgalaikę investiciją į saugumą, atsparumą ir tarptautinių partnerių tinklo ugdymą, o tolesnė jo sėkmė priklauso nuo to, ar politinius tikslus pavyksta paversti konkrečiais, tvariais ir abiem pusėms naudingais ekonominiais projektais.
- Ateityje būtų tikslinga daugiau dėmesio skirti ne tik viešam ir sistemiskam Lietuvos bei Taivano (ar kitų šalių) bendradarbiavimo rezultatų pristatymui, bet ir galimų kliūčių vertinimui. Nors šiuo konkrečiu atveju perspektyviausiomis sritimis įvardijami lazeriai, biotechnologijos, finansinės technologijos ir puslaidininkiai, bendradarbiavimą gali riboti nedidelė Lietuvos rinka, geografinis atstumas, verslo kultūros skirtumai, informacijos apie partnerius stoka, sudėtingas patekimas į rinką, nepakankamas įmonių pasirengimas tarptautinei plėtrai, geopolitinė rizika ir pan. Svarbu iš anksto nustatyti aiškius prioritetus, stiprinti tiesioginius įmonių ir mokslo institucijų ryšius, teikti verslui daugiau praktinės informacijos ir konsultacinės pagalbos, mažinti administracines kliūtis bei numatyti rizikų valdymo priemones. Vertinant bendradarbiavimo pažangą reikėtų nuosekliai fiksuoti, kaip politiniai susitarimai virsta konkrečiais investiciniais projektais, skatina prekybos augimą ir technologijų perdavimą, teikia naujų galimybių Lietuvos verslui. Aiškūs ir pamatuojami rodikliai padėtų laiku pastebėti kylančias problemas, koreguoti bendradarbiavimo kryptis ir objektyviau įvertinti, ar pasiekti rezultatai atitinka išsikeltus lūkesčius.